

## ***PO MODROST V LOM POD STORŽIČEM***

***V manjšem naselju Lomu pod Storžičem je glavna znamenitost cerkev sv. Katarine. Poznana je predvsem za romarje, saj je sv. Katarina priprošnjica za modrost in zdravo pamet. Izletnikom in turistom pa se močno vtisnejo v spomin oltarji, ki jih od leta 1999 naprej obnavljajo vrhunski ruski restavratorji, in še druge posebnosti.***

»Zares lepa cerkev, taka, kakršnih ni veliko! Radi se zbirajte v svoji cerkvi in jo ljubite, saj je tako lepa in prijazna. Lep je ta Lom, zato je tudi cerkvica pravi biser.« To so besede različnih duhovnih vodij in drugih osebnosti, ki so prišle v Lom ob različnih slovesnostih, ko sem bila še majhna. Zelo so se mi vtisnile v spomin, a takrat mi še ni bilo jasno, kaj jih tako močno privlači. Sčasoma, ko sem začela pridobivati podatke o vasi in cerkvi, sem tudi sama ugotovila, da je pravi biser.

Lom pod Storžičem je manjše razloženo naselje, ki leži vzhodno od Tržiča v dolini potoka Lomščice in se razteza na nadmorski višini od 642 do 750 metrov. Svež zrak, gozdovi, stare kmečke domačije in še mnogo drugih znamenitosti značilnega gorenjskega naselja, ki ga obdajajo gorski greben Košute, Storžič, Kriška gora, planini Javornik in Konjščica ter previsna stena Bela peč, privabljajo izletnike in turiste. Storžičev ledenik je v preteklosti izdolbel dolino Lomščice s širokim dnem in strmimi pobočji. Zaradi ledeniškega grušča je dno neravno, v katerega je Lomščica zarezala globoko strugo. Lom se prvič omenja leta 1261 v povezavi s Tržičem. Zdravnik, predvsem pa duhovnik, sta morala do prebivalcev dolgo potovati. Zato so leta 1780 v Lomu (ko je štel 340 prebivalcev) prosili za ustanovitev samostojne duhovnije (t.j. podružnica s pravico lastnega duhovnika). V Tržiču so zaradi železarstva potrebovali oglje, katerega so Lomljani kuhali pod gozdnatimi pobočji, železovo rudo pa kopali pod Kokovnico.

Na majhnem hribčku sredi travnikov in njiv stoji cerkev sv. Katarine, obdana z gozdovi in gorami. Kot najbolj častitljiv spomenik davne preteklosti v Lomu se omenja že v letu 1399, do takrat pa je ves ta okoliš spadal pod stiški samostan. Po ustnem izročilu naj bi bila prvotno na tem mestu lesena kapelica, ki je pogorela. Nato so cerkev pozidali, v 18. stoletju pa je dobila današnjo baročno podobo s čudovitimi oltarji. Prezbiterij zato zgovorno priča o dobi gotike. Za oltarjem sv. Katarine so še danes vidni gotski stebri, ki so vodili v križni gotski obok, ter šiljasto zaključeno kamnito okno, v katerem je bil prvotno gotski vitraj sv. Katarine z mečem in kolesom. Hranijo ga v stiškem verskem muzeju zaradi visoke starosti, ker je to edinstven spomenik iz tega časa (je edini ohranjeni gotski vitraj v Sloveniji), njegova kopija pa je vgrajena v okno zvonika. Okno naj bi nastalo, ko so zidali prvotno svetišče, torej okrog 1400-1430, zato je tudi velike zgodovinske in umetniške vrednosti. Stebre so v obdobju baroka skoraj v celoti odstranili, zato dandanes ne kaže več gotskega sloga. Nanje spominja le bela obroba. Na stenah in stropu prezbiterija so odkrili freske iz 17. stoletja. Prvotno je svetišče obsegalo nižji zvonik, prezbiterij in 2/3 današnje ladje, leta 1717 pa so prizidali še stranski kapeli sv. Antona Puščavnika in sv. Antona Padovanskega ter Matere Božje. Leta 1790 pa so še povišali prezbiterij, obe kapeli ter ladjo cerkve. Slednjo so tudi podaljšali. Leta 1833 je Lom dobil stalnega duhovnika, leta 1911 pa že postal samostojna župnija.

Notranjost cerkve izžareva veliko lepoto in prijaznost, saj kamorkoli se ozreš, opaziš kaj posebnega, zanimivega, edinstvenega. Zato so tudi v preteklosti ljudje zelo radi romali v naš kraj, sv. Katarini pa so se še posebej priporočali za modrost in zdravo pamet. Poleg glavnega oltarja ima cerkev še štiri stranske: sv. Tomaža in sv. Martina, prislonjena k steni, oltarja Matere Božje v blagoslovljenem stanju in sv. Anton Puščavnika ter sv. Antona Padovanskega pa v kapelah na vsaki strani. Zelo zanimiv je zlati oltar sv. Antona Puščavnika in sv. Antona Padovanskega iz 17. stoletja, katerega naj bi domačini izdelali v stiski, ker jim je tržiška gospoda naložila preveč davkov in tlake. Zgornji del oltarja krasi lesena plastika 14 pomočnikov v sili, ki jo je ob koncu 19. stoletja izdelal kipar Vurnik iz Radovljice. Tudi oltar Matere Božje že od nekdaj močno privablja romarje, saj je v njem lep kip noseče Marije. Marija v blagoslovljenem stanju je velika posebnost naše cerkve. Freske v notranjosti pa nam predstavljajo življenje in mučenje sv. Katarine, naslikane okrog leta 1790. Glavnemu oltarju pa daje poseben čar kip Sv. Katarine, ki naj bi nastal leta 1480. Sv. Katarina je živela v 3.st. po Kr. v bogati dvorni družini v Aleksandriji in je slovela kot lepotica. Ob njenih nogah je kolo, v levi roki drži meč, saj so jo privezali na kolo, vendar je vanj treščila strela in

Katarina je preživela. Zato so jo morali obglaviti. V desni roki drži knjigo, s čimer razodeva svojo veliko modrost. Namesto kipa pa so nekdanj, pa tudi dandanes le ob velikih praznikih, namestili premakljivo sliko, s katero so zakrili kip. Na sliki sta Marija in v njenem naročju Jezušček, ob njenih nogah pa kleči Sv. Katarina, kateri Jezus podarja zaročni prstan, to je mistična zaroka sv. Katarine z Jezusom. Zelo velika posebnost je tudi prižnica, nastala leta 1844, ki se je ob uporabi potegnila ven od stene v prostor. Ker je Lomska cerkev relativno majhna in je že takrat imela 5 oltarjev, so morali prižnico zaradi pomanjkljivosti prostora narediti na tak način.

Zunanjo lepoto cerkvi daje predvsem freska sv. Krištofa iz leta 1908.

Obnove cerkve so bile stalne, vendar ne pod strokovnim vodstvom. Do leta 1940 je bil Lom brez elektrike, zato so svetlobo v cerkvi dajale le sveče. Oltarji so bili zadimljeni, poškodovani, grdi – pa so jih samo na hitro prebarvali, saj niso pazili na umetniško vrednost. V času komunizma so pod župnikovanjem msgr. Viktorja Zakrajška naredili le novo marmorno oltarno mizo sv. Antona Puščavnika in sv. Antona Padovanskega, več zaradi strogih predpisov ni bilo mogoče. V času župnikovanja g. Franca Mačka so na strehi namestili žlebove in v cerkvi položili nov marmorni tlak. Leta 1989 pa je v Lom prišel kot duhovni oskrbnik g. Silvester Novak, ki se je lotil celostne temeljite obnove od temeljev, oltarjev, fresk, pa vse do zunanje podobe cerkve po visokih restavratorskih merilih.

Velike spremembe predvsem na oltarjih pa se dogajajo v zadnjih šestih letih. Julija 1999 so oltarje začeli prenavljati ruski vrhunski restavratorji. Restavratorska šola V.A.Serova iz St. Peterburga je ena izmed najboljših na svetu, saj je njihov namen ustvariti prvotno umetnost in ohraniti istovetnost umetniških del iz pretekle dobe. Najbolj pomembna pri teh obnovah sta zato že sama strokovnost umetnikov, ki jim narekuje umetniško prvotnost, ter vrhunski okus tedanjih duhovnikov, kjer je vodilo načelo, da »za Boga nikoli ni dovolj dobro«. Vsako leto za nekaj mesecev pridejo obnavljat štirje restavratorji iz Sankt Peterburga: Vladimir Strazov in Aleksander Dvornikov, ki sta po poklicu umetnika-restavratorja za platno, olje, les in staro rusko slikarstvo, ter Vladimir Marčenko in Andrej Volkov, ki pa sta restavratorja-pozlatarja (ukvarjata se z zlatom in srebrom). Letošnje leto prenavljajo oltarja sv. Tomaža in sv. Martina, prejšnja leta pa so prenovili že glavni oltar sv. Katarine in oltar sv. Antona Puščavnika ter sv. Antona Padovanskega in 14 pomočnikov v sili, katerima so povrnili prvotni blišč. Prenovitve so večji del financirali iz darov župljanov, le manjši del pa je financirala občina. Župljani smo za vse te preнове skozi leta zelo hvaležni našemu vztrajnemu župniku dr. Silvestru Novaku, za zbrane podatke o Lomu in cerkvi sv. Katarine pa tudi laiku Janezu Slaparju – Temšaku.

Cerkev je zaradi vseh zgoraj naštetih posebnosti in zanimivosti vredna obiska predvsem za romarje, pa tudi turisti bi v njej našli veliko stvari, na katerih bi si odpočili oči. Je velikega kulturno-zgodovinskega pomena in glavna znamenitost v našem kraju, za mnoge izletnike pa je prav Lom izhodišče za pohodništvo, zato zelo radi še malo postojijo in si vas podrobneje ogledajo.







